„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
ШЕСТ ПУТА НА НЕДЕЉУ
осим на дан после свеца.

Претплата и огласи шаљу се администрацији, а рукописи Уредништву „БРАНИКА“ у НОВИ САД.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
на годину: К 24 или 30 дин.
на по године: К 12 или 15 дин.
на четврт год.: К 6 или 7½ дин

Поједини бројеви стају 10 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 12 потура од реда ситних слова.

Уредништво и администрација »Браника« налази се у кући дра Мих. Полита-Десанчића, грчко-школска ул. бр. 11.

Број 85. У Новом Саду, у среду 13. (26.) априла 1905. Година XXI.

Један паметан предлог.

У Србији све иде нахеро. Жалосна катастрофа од 29. маја није донела Србији лека, да се поправи унутарње стање, разривено партајским раздором. Онај исти партајски раздор, који је постојао за време краља Милана и краља Александра, и данас постоји, шта више, он је и погоршан. Несретна радикалска странка, која већ 20 година гњави Србију, да јој тобоже донесе бољитка, све дубље гура Србију у каљугу безначајности; она је дотерала до тога, да данас Србију, негдањи „српски Пијемонт“, наду и узданицу потиштенога Српства — нико више у Европи не верма.

Али ово друкче није могло ни бити. Кад једна млада држава хоће да начини скок, па незреле државне теорије са Запада хоће да накалами у своје здраво тело, онда таково тело само може да оболе.

Данашња радикална странка постала је из *социјалистичке* странке, коју је основао *Светозар Марковић*. Али та странка није оно, што су социјалисте, ни оно, што су радикали на западу Европе. Од социјалиста и радикала остало је српским радикалима само обележје *демагогије*. Готово је невероватно, да онога, чега нема ни у једној држави на Западу, била она монархична или републиканска, да тога баш у Србији има, а то је да *радикална странка обузме читави државни живот*. Ово се на западу Европе мора сматрати као *болесно стање*. За цивилизован свет у Европи непојмљива је ствар, да се српски државници, српске дипломате хвале тиме да припадају радикалној странци!

Радикалство у Србији је нека мо̀ра, под којом Србија стоји већ неких 20 година.

Жалосни догађај од 29. маја није у том ништа променио, шта више донео је нову појаву у српском радикализму. Данас имамо у Србији *две* врсте радикала: *старе* и *нове*, такозване самосталне радикале, који се међусобно још жешће мрзе него некад либерали и радикали.

Данас дакле *партизанство* у Србији још лепше цвета, него под краљем Миланом и краљем Александром, па услед тог партизанства *Србија не може да дигне главе*. У том партизанству Србија показује појаве, које служе на ругло и подсмеј Европи. Тако је то са већ *отужним* питањем о зајму и о набавци брзометних топова. Ту се браћа радикали, старији и млађи боје, да која странка неће више или мање *шикаристи*. Како ту једни друге, па опозиција уопште данашњу владу *сумњиче*, то превазилази већ све границе онога, што међу цивилизованим светом сме бити.

Данас у Србији свако осећа, да је државни живот дошао у сасвим абнормалне прилике. Сваки родољубиви Србин желео би, да се те абнормалне прилике отклоне и да Србија дође у правилан ток свога државнога живота. Али услед злосретног партизанства у Србији нико не може да нађе изласка, особито зато, што радикалство са својим демагошким средствима све једнако још цвета у Србији.

Значајно је, да један српски државник, који је више пута био министар и који се признаје за *радикала*, *Пера Максимовић*, баш и као радикал у црним бојама представља прилике у Србији. Он те жалосне прилике у својој недавно изашлој брошири види у свима гранама државнога живота: у Народној Скупштини, у општини, у школи, у државној служби, у финансији и у привреди, па је онако смерно изашао са једним *предлогом*, с којим мисли, да би се могле жалосне прилике у Србији санирати. Г. Максимовић каже, да у Србији нема и не може бити у данашњим околностима парламентарне владавине, јер у Србији не падају владе *пред Скупштином*, већ *ван Скупштине*. Зато баш морао је опадати углед и владе и Скупштине. Што пак бива у Српској Скупштини, то је често тако што абнормално, да тога нигде на свету нема. Једном је радикална влада предложила, да сеоски кмет може бити само онај, који је *писмен*. Ово је Скупштина огромном већином одбила. Међутим је делокруг сеоског кмета тако велики, да га ретко у којој држави таковога има. Он суди спорове до 200 динара. Он је властан, као орган истраге, ма у коју сељачку кућу доћи те сељаке и у апс ставити. Ако је кмет човек честите душе, још које-како. Али ако је то кмет, који тражи „хлеба без мотике“ и кад је фанатичан партизан, ту је онда лична и имовна сигурност сасвим пропала. Данас, на жалост, при злосретном партизанству, кад сеоски кмет суди и истражује, он прво пита: *Је-ли наш?* (Управо тако, као што у нас у свима стварима наши радикали питају.)

А зашто је Српска Народна Скупштина одбила предлог своје радикалне владе? Зато, што је већина Скупштине казивала, да би из странке искључени били многи „честити“ кметови, који нису писмени. Данас у Србији само 17% представља ту писменост, али кад се излуче варопи, то онда та писменост спадне на 10%. Но каква је и та писменост од 10%? У тих 10% спадају и они, који знају само своје име потписати и то тако, да често потписи изгледају као неки јероглифи или да наличе на стару глаголицу, а не на ћирилицу.

Чиновништво у Србији тако стоји, да тога нигде на свету нема. Чиновник, бачен на поље политике, труди се да пре свега постане партизан владе, која је на управи, Редовна је дужност напуштена и замењена дужношћу чиновника-политичара за свагдању владу. Што већи партизан, то већа награда. Оно чиновништво пак, које остаје верно својим дужностима, њега точак судбине прегази.

Финансије и привреда према народу горе стоје у Србији, него у многим државама на западу. Дажбине у Србији превазилазе 14%, дочим дажбине на пр. у Италији, за коју се држи да финансијално рђаво стоји, не износе више од 13%. Чувени француски финансиста *Болије* каже, да дажбине до 8% становништво може лако сносити, преко 10% дажбине постају тешке, да их је скоро немогуће прикупљати без принудних мера, а кад те дажбине достигну 15%, то наносе велику штету друштву и слабе привредну снагу. Србија пак готово да је са дажбинама достигла тих 15%.

Писац споменуте брошире пита, како би се могле те жалосне прилике у Србији санирати? Он каже: Снага и моћ данас постојећих политичких партија *раскомадана је*. Све политичке групе стоје једна према другој у великој затегнутости, па ремете правилан рад у обичним питањима, а камоли у крупнијим стварима. Радикална странка доживела је велики прелом у својој средини, преполовила се, те не може успешно да ради. „Ја као радикал“ — каже г. Максимовић — „осећам да ми је тешко, што тај факт констатујем, али он стоји и не може се обићи.“ Но напредак земље не може више да сачекује, док се процеси код разних странака не сврше. Зато настаје питање: ко коме треба да попусти? Другог изласка нема, него да политичке партије учине *примирје* између себе, па да заједнички реше основна питања, која су земљи потребна. Међу та питања спада реорганизација државне службе, па да се из службе изгони свако партизанство. Ваља подићи ауторитет власти, законитости и створити један општи финансијско-привредни програм. Та и многа друга основна питања имали би у Србији најумнији људи из свију партија да реше. Ради тога имала би се извршити концентрација код политичких људи, а за ово је нужно, *да се образује коалициона — савезна — влада из најјачих политичких људи из свију партија*. Утврђени програм имао би се изнети пред народ на оцену и ако би га народ одобрио и изабрао посланике на темељу тога програма, онда би ти посланици безусловно имали да помажу владу у извршењу тога програма. —

Ми са своје стране налазимо, да је овај предлог и уместан и врло паметан: да се у Србији санирају данашње велике неприлике и да државни живот у Србији пође правилним, природним током. Тиме би се Србија оснажила и консолидовала у унутарњости, те би била способна да према потиштеном Српству на Балкану оствари српску заветну мисао.

Руско-јапански рат.

Тешким срцем и не без извесног огорчења гледа Русија, како је њена савезница Француска сасвим равнодушна према положају, у ком се нашла Русија, мучки и без објаве рата нападнута од Азијата. Положај, који је створен досадашњим фазама овог крвавог рата, изазвао је на европском западу третирање питања: мир или рат? Поводом тога је знаменити руски лист „Новое Время“ донео значајан чланак из пера свог издавача А. С. *Суворина*, а „Journal de St.-Petersbourg“ одма га је донео и у француском преводу, да би и ширим круговима у Европи био приступачан. Оба та листа изражавају мисли меродавних руских чинилаца, те њихова мишљења о рату или миру имају особиту важност. На питање, да-ли треба „мир пошто по то, или рат до крајњих граница?“ у том чланку се овако одговара:

»Не заборавимо, да је овај рат можда највећи од свију, за које историја зна, било по жртвама које захтева, било по последицама, које ће из њега произићи. Он ће произвести један велики међународни преврат и измениће не само односе у Азији, него ће захватити и будуће интересе Европе, Африке, па и Савезних Држава Америчких. Он ће изазвати мноштво нових тежња и супарништава, које је немогућно све предвидети. И сад би се хтело, да том преврату интереса Русија присуствује у стању изнемоглости, као побеђена, оптерећена огромним дугом, уз плаћање најмање једне милијарде рубаља ратне одштете, чиме би њене финансије за дуг низ година потресене биле, те да коначно свој народ упропасти, који је већ и при садањим финансиским приликама доста сиромашан. Русија да плаћа ратну контрибуцију! До сада се тако штникада није чуло.« о

За тим се у чланку истиче, како би тим начином Русија изгубила свој утицај на југу и свој углед у словенском свету, те ће »тројни савез, којим управља немачки цар Вил

хелм, играти пресудну улогу у европској судби, док ће нови тројни савез: енглеско-јапанско-амерички, ту исту улогу играти на Далеком Истоку. Француска, наша савезница, упиње се свим силама, да нас побуди на тражење мира. Она нас покушава тешити изгледом на доцнији реванш, чим буду извршене захтеване унутрашње реформе у Русији. Зар је она заборавила на узвике за реваншом, који су се кроз толико година у њој чули? Какав је огромни посао свога препорођаја она извршила, па да-ли је све то допринело извршењу њезине жеље, да опет заузме Елсас и Лотрингију? То се није извршило. Нови нараштаји скоро не мисле више на те области, где се немачка власт већ дубоко укоренила. На реванш се не сме мислити ни на њ се ослањати, док се у исти мах признаје, да би уступци, који би се Јапану учинили, имали и друге уступке за последице. Али ако Јапан постигне, да наоружа Кину, онда ћемо ми бити сведени на жалосну улогу државе, укљештене између два притиска. Русија ће се моћи упоредити клину, који раздваја жуту расу од беле расе. Ми ћемо бити присиљени да се колебамо између Истока и Запада, тежећи за њиховом наклоношћу, и сваком од њих да плаћамо тежак данак, јер би нашу земљу поплавили страни производи, који би и нашу индустрију умртвили. Ми бисмо се, дакле, на тај начин морали одрећи плодова нашега дугогодишњега рада на Далеком Истоку.«

Из овога се види, како се о створеним приликама на Далеком Истоку сада у Петрограду мисли. И то је мишљење сасвим тачно и умесно.

Поморска битка 28. јула 1904.

Кад је цела руска порт-артурска ескадра 28. јула (10. августа) 1904. г. под командом адмирала *Витхефта* изишла из Порт-Артура, дочекао ју је адмирал Того и тога дана је била крвава поморска битка. Јапанци су у тој битци претрпели велике губитке; нарочито је грозно страдао њихов адмиралски брод „Миказа“, на ком је Того већ хтео да даде сигнал за узмицање, кад али у тај мах погибе Витхефт, а контр-адмирал кнез *Ухтомски*, који после њега прими команду, даде заповест да се ескадра врати у Порт-Артур. Адмиралу *Тогу* паде камен с груди и он први замахну капом и кликну *банзај!*, а за њим и сви његови морнари, који добише већ скоро изгубљену битку.

У Русији су због тог страшно били озлојеђени на адмирала кнеза Ухтомскога. Он је ових дана дошао у Петроград и тим поводом пише о њему „*Свјет*“ ово:

»У Петроград је стигао контр-адмирал кнез Ухтомски, онај Ухтомски, који је проиграо морску битку 28. јула, — онај Ухтомски, који је потопио нашу прву тихоокеанску ескадру у Порт-Артуру, онај исти, за кога је заробљени јапански официр на питање: који је генерал у рату допринео највише користи Јапану, смејући се одговорио: »Но, па ваш адмирал кнез Ухтомски; ми смо 6 месеци опседавали Порт-Артур и потопили смо само један »Петропавловск«, а ваш адмирал, стављен на чело флоте, за два сата уништи сву вашу ескадру.«

Адмирал Ухтомски је дописнику листа „*Русь*“ рекао ово:

»Стигао сам у Петроград свега пре 2—3 дана. Још се нисам приказао началству и као официр не сматрам себе за овлаштеног да говорим о подробностима. Знам, да руско друштво мене криви за пропаст ескадре, јер се по мојој заповести вратила у Порт-Артур. Мени је врло тешко што то знам, али ја осећам, да сам извршио своју дужност и савест ми је мирна. Чекам могућност, да докажем руском друштву, како је неправедно било јавно мњење, које је бацило на мене тако тешку кривицу. Тражићу суд над собом, у ком би учествовали искусни адмирали и специјалисте. Молићу, да се резултати суда обнародују.

Пре свега морам изјавити, да битку нисам сматрао за изгубљену. Напротив, ја сам се био решио да је чврсто продужим, не би-ли се пробио у Владивосток, као што је то хтео и адмирал Витхефт. Кад је овај убијен, предњи брод наше ескадре, изгубивши могућност да се управља, примора остале бродове да опишу полукруг и да се на крају крајева збију у гомилу. Да бих их извео из тако опасног положаја, дигнем на »Пересвјету« сигнал: »За мном ићи!« Ваља опазити, да беше већ 5 с. 55 м. увече и да се смркавало. Својим сигналом: »За мном ићи!« ја сам само хтео да постројим бродове у бојни поредак, да ескадру наново учини способном за кретање и за даљи бој, јер налазећи се у гомили, бродови даваху непријатељу изврстан нишан, а сами му нису могли силно шкодити.

Док су се бродови преустројавали и окретали натраг — наступи потпун мрак. Не знам, да-ли су оклопнице и крстарице виделе сигнал, дигнут на »Пересвјету«. За мном је ишло свега два брода: »Побједа« и »Полтава«. Никаквих других ни оклопница ни крстарица не беше близу мене. С таком силом ићи у Владивосток беше немогуће. Настало је: или да се иде 1000 миља с повређеним бродовима у Владивосток очекујући сукоб с непријатељском ескадром, или остати на порт-артурском рејду, да се даде могућност другим нашим бродовима да се сједине и оправе.

Ја одох у Порт-Артур. Кроз две недеље био сам смењен.«

Јапанско дивљаштво.

Несретни контр-адмирал кнез *Ухтомски* је замолио петроградске листове, да саопште, како *Јапанци сурово поступају са руским заробљеницима*. Из Порт-Артура су кнеза Ухтомскога отправили у Дањи заједно са простим војницима *у једном теретном вагону*, у ком беше врло хладно. Вагон су сасвим затворили. Возили су ноћу. У место 2 воз је ишао 6 сати, тако да су се у многих Руса укочиле руке. На руске болеснике и рањенике Јапанци слабо обраћаху пажње. Са здравим заробљеним официрима Јапанци поступаху до крајности грубо.

НОВИ САД, 12. априла 1905.

— **Неће ни слоге ни примирја!** „Главни“ уредник овдашњег радикалског листа обневидио је, па млата рукама и десно и лево. То, што он пише против нас, врхунац је демагогије и опсенарства са подлогом правог неваљалства. Он формално дражи масу народну против оних слојева у народу, који су свуда и свагда водили народ и давали му правац. Тешко оном народу, који неће да слуша одабраније људе своје, већ се поводи за онима, који му из себичних интереса ласкају, те хоће да га отцепе од свију бољих елемената његових. Ту се онда стварају увек такове прилике, да безазлен народ тумара без компаса, ту се онда рађају тако жалосне и страшне прилике, какве су биле за времена велике француске револуције и париске комуне.

„Главни“ уредник овдашњег радикалског листа добро је испекао свој демагошки занат. Кад ми казујемо, да и бољи елементи у народу треба да имају учешћа у нашој народно-црквеној автономији, он то *изврће тако*, да ми хоћемо да стварамо неку „богаташку“ странку и да *цепамо народ*. А кад смо ми то казали? Напротив, ми смо толико пута нагласили, да је *српски народ демократски народ* и да у њему нема и не може бити таквих слојева, као на западу Европе, где се аристократија и плутократија дели од народа. Али и то смо рекли, да у сваком народу на свету има олоша и кад тај олош дође на површину, онда тешко народу! Рекли смо, да у народу има фукаре, али да зато народ није фукара. Народ српски, као демократски народ, обухвата *све своје слојеве:* и интелигенцију и средњи сталеж: трговце, занатлије, подузетнике, а *особито честити српски ратарски сталеж.*

Али „главни“ уредник овдашњег радикалског листа пронашао је, да смо ми непријатељи баш тога ратарског сталежа па га дражи против нас. У нашој борби на политичком и на народно-црквеном пољу за ових 40 година ми смо увек радили у слози са тим ратарским народом, па хоћемо и данас у слози да с њиме радимо. Али надође несретна социјалистичка странка, која се претворила у радикалну странку, те свима демагошким средствима *дражи* српске ратаре против српске интелигенције и против средњега сталежа, дражи „гуњац против капута“. Наступио је и морао је наступити раздор у народу. Кад пак ми хоћемо да одстранимо тај раздор у народу, радикалски лист се баца блатом на нас, грди нас на начин негдашњих париских петролера. Овдашњи радикалски лист неће ни слоге ни примирја, *он хоће раздора. Ако то српски народ одобрава — нека му буде!*

— **„Пестер Лојдово“ мудровање.** Кад су испод „Пестер Лојдових“ госа на последњим изборима за угарски сабор извукли асуру, тај чивутски лист је у свом једу најпре увредио и успомену Лауша Кошута и целу Кошутову странку. Но кад Мађари због тога отпочеше избацивати „Пестер Лојд“ из својих кућа и читаоница, побоја се он за свој материјални интерес (који је њему главно), те сад у шовинизму хоће да надлицитира и најзатуцаније шовинисте. Згодно средство му је за то злогласни Берзевицијев предлог о реформи школске наставе, који „Пестер Лојд“ сада на сва уста хвали и препоручује као једини лек против „народносних смутња“. При том „П. Л.“ намерно говори и неистину, кад каже:

»Министру Берзевицију је пошло за руком, да *уз пошпуно обзирање на права, што су народностима законом зајемчена*, нађе прави пут, на ком би сви ови интереси (државни) могли бити очувани.«

„П. Л.“ вели даље и то, да Берзевицијев зак. предлог „никога не спречава у неговању свог матерњег језика“. Као што није истина оно, да се тај зак. предлог „потпуно обзире“ на законита права немађарских народа у Угарској, тако је још мање истина, да та реформа „никога не спречава у неговању свог матерњег језика“. Ко прочита Берзевицијев нацрт и види, колико он тражи права мађарском језику у основним школама — а пријатељи наших радикала, Кошутовци, траже још и више — тај ће увидети, да би *немађарска деца*, кад би тај предлог постао законом, *свој матерњи језик могла неговати само ван школе.* У школи не би било за то физичке могућности.

Зна то и „П. Лојд“ врло добро, али њему треба да иноземству баци песка у очи, па да ово мисли: Е, видиш, како је Берзевици и према немађарским народима праведан!

Међутим ми захваљујемо на такој „правди“!

— **Мађар о мађарској администрацији.** У Кошутовачком листу „Еђетертешу“ заступник на угарском сабору гроф Мавро *Бењовски* говори о злим странама управе у Угарској, те, између осталога, вели и ово:

»... Милијони у провинцији осећају највише сву тежину поквареног система. Та у већини крајева, у којима живе народности, највише сами органи управе подстичу мржњу против Мађарства, јер *народносни становник у тим органима, као у представницима мађарског племена и мађарске државне власти, познаје не праведног браниоца својих ствари, него својег тиранина.* Колико би се могло и требало урадити на том пољу, да се Румун или Словак с љубављу обрати Мађару чиновнику, у коме би нашао и познао не непријатеља свог и дерикожу, него непристрасног, праведног и благонаклоног човека, који би му решио његову ствар!«

Хвала Богу, кад су и *Мађари* једном увидели, каква је управа била у Угарској нарочито према немађарским народима. Гроф *Бењовски* сасвим умесно тражи да се та покварена управа уништи, али сумњамо, да ће се скоро уклонити чудо и покор, којим је Угарску благословио пок. Коломан Тиса и његов режим.

Политички преглед.

— **Криза у Угарској.** Како „Пол. Ерт.“ уверава, после римских ускршњих празника и после саборских ферија пред краљем ће опет отпочети преговори о решењу кризе, но није извесно, хоће-ли нове аудијенције бити у Бечу или Будимпешти, но по свој прилици да ће краљ доћи у Будимпешту и ту преговарати с оним људима, који ће руководити и водити преговоре ради решења кризе. Мисле, да ће краљ овога пута или поверити каквој особи, која је одлучно homo regius, да састави кабинет, или наименовати ново министарство, па да ово као одговорна парламентска влада преговара између становишта опозиционе већине и краља. У високим круговима се говори, да *краљ овога пута хоће да реши* и *неће да се криза и даље одуговлачи*, јер је *спољни политички положај такав, да се сваког часа може догодити какав заплет*, а међутим унутрашње политичко стање троши снагу монархије.

Ово је порука Мађарима из Бечa, али је велико питање, хоће-ли Мађари напустити свој отпор ради *македонских пустоловштина*, на које се спремају у Бечу.

— **Чешка.** Како јавља „Глас Народа“ чешки сабор биће распуштен пре него му истекне законска перијода и одма затим

расписаће се нови избори. Влада се бави питањем поравнања између Чеха и Немаца, али ће са конкретним предлозима изаћи тек пред нови сабор.

— **Елсас-Лотарингија.** Заступници Елсас-Лотарингије поднели су немачком државном сабору предлог о промени устава. У томе предлогу заступници траже, да се Елсас-Лотарингији даду иста права, која имају остале државе Немачке, које су заступане у савезном већу. На скупштини, која је пре неки дан у Страсбургу одржана, прихваћена је ова резолуција:

„Елсас-лотариншки заступници сматрају за неопходно нужно, да се у немачком царевинском већу расправи питање о промени устава Елсас-Лотарингије. Заступници се надају, да ће за време расправљања тог питања елсаско-латариншки посланици категорички изјавити, да елсаско-лотариншки народ не може одобрити никаквих промена, које би Елсас-Лотарингију ставиле у неки особити положај, који не би био једноправан с положајем других немачких држава и тражи оснивање елсаско-лотариншкога парламента, изабран свеопштим, једнаким и тајним гласањем“.

У Берлину има наклоности, да се ови захтеви испуне, јер држе, да је Елсас-Лотарингија већ доста понемчена и да више не нагиње Француској.

Да му кажемо, кад баш тражи!

Избиште, 8. априла.

После последњих избора за државни сабор наступило је у нашем срезу врло критично доба, доба раздора, свађе, мржње, и освете. Завадише се пријатељи, сродници и суседи. Огорчење беше се развило у толикој мери, да је *чак и пољевина* било. И кад се све то поче стишавати и заборављати, „*Застава*“ опет не мирује, већ поново *буни и раздор поштирује* својом злогласном „петковачом“ и отрцаним козеријама, те пошто је недавно у једном броју све оне бираче, који не беху за радикалског кандидата, почастила фетер-Михловим магарцем, нечијим зељовом, и натарошевим дебелим мачком, дотакла се и нашег скромног места, те трабуња у 57. броју о неком кашљу у нашем селу.

Е, па кад „Застава“ неће да ћути, онда нека нам опрости њена милост, што ћемо ево и ми да проговоримо коју о нашем последњем избору.

Кад нам беше дојављено, да ће „*највећи живући Србин*“, радикалски кандидат, и у наше село доћи, да се за избор препоручи, и свој програмни говор одржи, с којим нас мишљаше усрећити, искуписмо се нас до стотину бирача, а и једна група небирача или право рећи: *радикалских букача*, пред сеоску кућу. Не потраје дуго, кад нам се наједном указа „вожд“ радикалски допраћен уљманским радикалима, те приђе к нама, али пре но што ће отпочети свој говор, ступи пред њега бирач ратар Жива *Иланић* и ослови га:

— Господине! пре него што отпочнете свој говор, дозволите ми да Вас нешто запитам.

— Молим, изволите! — беше одговор.

— *Јесте-ли Ви убили човека?*

— **Јесам!**

— *Јесте-ли били за то на робији?*

— *Јесам!*

Тада се Жива окрете нашим бирачима и узвикну:

— Браћо! па овог човека да бирамо за посланика?! Овај човек да нас заступа, и да нам законе ствара, који се сам о законе грозно огрешио?!

На то се нададе вика:

— *Нећемо!*

А из групе радикалске опет: „Хоћемо!“ И настаде ларма и гунгула. Ову прилику употреби надсолга Шомођи, те рупи са џандарима и приђе радикалском кандидату и замоли га, да одустане од говора, пошто — вели — и сами видите да Вас бирачи неће да чују, те може лако и до изгреда доћи.

Сад се „вожд“ стаде препирати са Шомођијем, и неким се параграфима бранити. На то му приђе опет један ратар и бирач *А. П.* те му рече:

— Господине! пошто *Ви нисте народносни кандидат*, већ *радикалски*, а као што видите *ми нисмо опет радикали*, то Вас лепо молимо, *да се уклоните из нашег села.*

Кад виде „вожд“ све јачу ларму и вику: „*Напоље из села!*“ тада ти он лепо сави крила, седе на кола и одјури даље.

Ето, тако је прошао радикалски кандидат у нашем селу.

Но последица овога избора беше још и та, што изгубисмо и читаоницу, јер у њој пре избора свачег другог беше само не читања, поучавања и узајамног обавештавања, већ се ту држали кортешки говори, терала политика, састављале се песме у којима грдише и псмеваше све оне, који са радикалима не држаше. У нашој читаоници је водио главну реч један господин, који је, као што се сам хвали, изучио 12 школа и који својим грубим понашањем вређа у седницама чланове називајући их нитковима и трчилажама, те кад га ови за увреде туже, он се пред судом брани, да је то у незнању учинио. Е, па куд му се врагу дело оно знање из 12 школа?!

Кад је власт сазнала, шта се све у нашој читаоници догађа, она ти лепо једног дана дође и затвори нам читаоницу, која је још и данас затворена, а можда се неће никад ни отворити. Но ми као што за ово осуђујемо поступак власти, тако исто осуђујемо и оне, који овоме затварању повода даше. А највећма пак осуђујемо оног „ученог“ господина са 12 школа. Јер ми прости ратари не знамо шта се сме, а шта се не сме у читаоници радити, ал' он као најученији у нашем селу, као што се сам сваком приликом хвалише, требао је то знати и не дати повода власти да нам читаоницу затвори.

Ето, то нам је пробит са последњег радикалског избора. „Застава“ не би требала више никад да спомиње последње изборе, јер тиме износи своју бруку. Да је ћутала, можда не би ни овај допис угледао света. —о—

Новости из места и из народа.

Нови Сад, 12. априла 1905.

— **У хатар истини.** Поводом тврдње нашега вршачког дописника, као да је умировљени ц. и кр. капетан г. *М. П.* у Вршцу у једној гостиони стрпао један број „Браника“ у џеп и као да је тај број „помоћу хаускнехта“ нађен, — ми смо већ донели изјаву деловође оног хотела, који је изјавио, да г. капетан оно *није учинио*. Но ми, који не спадамо у ред револвер-журналиста, као они око злогласне „Заставе“, распитали смо се у Вршцу о овој ствари и добили с одличне и потпуно поуздане стране категорично уверење, да умировљени ц. и кр. капетан *г. М. П.* онако што *није учинио*. Стога врло жалимо, што смо, не познајући г. капетана, пустили онакав допис о њему, и кад је наш дописник јавио једну неистиниту вест, то иде на његову савест. Ми смо онда за то поверовали у ону тврдњу нашег дописника, јер знамо, да понеке крваве радикалчине наш лист јавно деру, газе и „ескамотирају“, али га у потаји читају, да из њега стеку права појма о стварима, које новинарски аналфабети око „Заставе“ натрашке донесу.

У хатар истини своју нехотичну погрешку исправљамо сасвим proprio motu, не хотећи ником недужном чинити на жао. Г. г. дописнике пак молимо, да нам јављају само оно, о чему су потпуно уверени да је *истина*. Није лепо мистифицирати уредништво једног листа.

— **Парастос народним добротворима.** На Ђурђев-дан о. г. после св. литургије приредиће *суботичка српска православна црквено-школска општина* годишњи свечани парастос у помен народних добротвора пок. *Јована Остојића* и жене му *Терезије* рођ. *Зозук* о чему се сви сродници и поштовачи неумрлих добротвора овим извешћују, и умољавају, да помену овом присуствовати изволе.

— **Поплава у Србији.** Морава, коју народ и у песми назива плаовитом, чини чуда и покоре својим наглим надолажењем. Цела Моравска Долина потопљена је. И села су поплављена а која су на узвишици изгледају као острва. Између села и села прекинут је сваки саобраћај. Путови су испрваљивани, мостови су оштећени и железничка је пруга у опасности. Штете, које Морава оваквим својим изливањем причињава, велике су, а местимице има и људских жртава.

— **Ускршње забаве.** *Сентомашка* српска црквена певачка дружина приређује уз суделовање тамбурашке дружине „Зорица“ 18. априла (1. маја) о. г. (други дан Ускрса) у великој дворани општинске гостионице беседу с игранком. — Читаоница у *Добановцима* приређује трећи дан Ускрса забаву с игранком, од које је трећина чистог прихода намемењена оснивању српске народне библиотеке у Добановцима.

— **Исправка.** У 79. броју „Браника“ у белешци о верењу г. Ивана *Берића* погрешно стоји, да је вереник трговац, јер је он књиговођа „Српске Арачке Штедионице у Т. Бечеју“; исто тако је у тој белешци нетачно назначено име вереничина оца: Стеван место *Светозар*, што се овим исправља.

Новости са стране.

— **Брисање матуре у Румунији.** Румунски министар просвете је једном својом наредбом *укинуо осми разред средњих школа заједно с испитом зрелости.* У средњим школама, веле, претоварени су ђаци. Међутим ако румунски министар није смањио број предмета школских, већ само скресао једну годину, то он није Бог зна колико олакшао ученицима, који сад предмете из осмог разреда морају учити у нижим разредима.

— **Леополд Велфлинг — швајцарски бака.** Некадашњи аустријски надвојвода и потпуковник у аустро-угарској војсци *Леополд Салватор* сада *Леополд Велфлинг* није мислио некад да ће бити прост бака у швајцарском домобранству. Као надвојвода лепо би аванзовао у заједничкој војсци, али кад је г. 1902. узео за жену глумицу Вилму Адамовићеву, престаде бити надвојвода и настанивши се у швајцарској варошици Цугу, стаде живети грађанским животом и добије швајцарско државно грађанство. Онда је већ прешао рекрутско доба и зато га преместе домобранству као простог војника. Сад као обични Леополд Велфлинг може размишљати о променљивости у животу у оној домовини, где су Хабсбурговци били наследни грофови и где се близу Бадена (у кантону Аргау) још и сада виде развалине града Хабсбурга, одакле је поникла данашња аустро-угарска династија.

— **Свезналица Рузвелт.** Њујоршки дописник париског „Le Rappel“-а пише: Као и цар Виљем, тако и председник *Рузвелт* покушава да задиви свет разноврсношћу својих талената. Доказав да је изврстан коњички официр, стрелац и ловац, Рузвелт се латио превода келтских песама. Сад хоће да буде историчар. Говоре да он у Сант-Антонију скупља документе, по којима ће описивати преисторијски Техас. Он сам ће цртати илустрације за то дело. Сад му остаје још само да компонује војнички марш — вели „Rappel“ — па да по даровима буде раван германском императору.

— **Не да се Бур ни Енглескињи!** Једног од славних бурских војсковођа, генерала *Бен-Виљжоена*, тужила је глумица мис Меј *Белфор*, кривећи га, што се није оженио њоме у пркос датом јој обећању. На суду у Чикагу генерал је изјавио, да он мис Меј Белфоровој никада ни речи није споменуо о браку. Онда се глумица тако разјари, да је пред судијом ударила Бен-Виљжоена. Ударен од женске, генерал се ни не маче да се брани, него изјави судији, е ће он, као стара Наполеонска гарда, умрети, али се неће предати.

НОВИЈЕ.

Призрен, 11. априла. У последње време овдашњи аустријски конзул отворено узима у заштиту Арнауте, нарочито приликом суђења, под изговором, да их узима у заштиту зато, што су католици; међу тим и у Призрену и у околини већина је Арнаута Мухамедове вере, па их он ипак узима у заштиту.

Цариград, 11. априла. Цариградски листови јављају, да су бугарске дипломате предузели кораке да султан прими бугарског кнеза *Фердинанда* у Цариграду. Султан је, веле ти листови, дао пристанак да прими посету бугарског кнеза, али време још није утврђено за њу т. ј. не зна се, да-ли ће то бити пре или после званичне посете у Паризу.

Париз, 11. априла. Француска комора решила је, да 1907. године приреди у Паризу међународну изложбу радничког живота.

Лондон, 11. априла. Из Калкуте јављају „Стандарду“ да у Индији сваки дан од *куге* умире преко сто душа.

Руско-јапански рат.

Сајгон, 11. априла. Француске власти су допустиле, да четири руске ратне лађе укрцају само онолико угља, колико им је потребно за путовање.

Токио, 11. априла. Велико је задовољство изазвала овде вест, да је генерални гувернер Индо-Кине издао наредбу да балтичка флота отпутује из Камранског Залива и да је Француска одлучила, да одржи најстрожију неутралност.

Париз, 11. априла. Министарству насеобина стигао је каблограм, да је руска флота 9. (22.) о. м. отпутовала из Камранског Залива на север на непознато определење.

ТЕЛЕГРАМИ
уредништву „Браника“.

Криза у Угарској.

Будимпешта, 12. априла. Криза је у застоју. Сигурно је само то да ће у току ове недеље опет бити позвано краљу неколико политичких особа.

Присајединење Крита Грчкој.

Атина, 12. априла. Грчка влада се решила, да се резервисано држи према закључку крићанске Народне Скупштине о присајединењу Крита Грчкој.

Огромна проневера.

Милвоки (Milwaukee, у Сев. Америци), 12. априла. Председник Националне Банке **Фирст проневерио је 1,200.000 долара (5,928.000 Круна).** Управни одбор

те банке положио је $1\frac{1}{2}$ милијон долара, да учврсти положај банке, на коју мањи улагачи навалише да ваде напоље своје улоге.

Руско-јапански рат.

Сајгон, 12. априла. Руска флота је отпловила у северном правцу. Лакши бродови плове кроз мореуз између острва Хајнан-а, а други плове обичним правцем. Флота би се имала опет спојити у мореузу Ваки. Ономад се с мора чула жива топовска паљба. Могуће је, да се то балтичка ескадра побила са јапанским извидничким бродовима, или је држано вежбање у пуцању.

Манила, 12. априла. Овде се очекује ескадра јапанског адмирала Камимуре.

Сајгон, 12. априла. У недељу су видели на 30 миља од Камранског залива 9 великих пароброда, који су пловили на североисток. Ти пароброди су припадали руској флоти.

Петроград, 12. априла. Гувернер Индо-Кине није се обратио ни с каквом молбом на Русију нити је позвао адмирала Рожественскога да напусти француске територијалне воде, јер се је Рожественски потпуно држао свих правила неутралности.

НАШИМ ПРЕТПЛАТНИЦИМА.

Учтиво молимо све наше претплатнике, који су у заостатку са претплатом за прву четврт, да нам тај заостатак пошљу, а исто тако да обнове и претплату за ову, другу четврт, да им се не би лист обустављао сада, када идемо на сусрет тако знаменитим догађајима, које ће „Браник“. тачно, поуздано и исцрпно описати по најбољим изворима, као што је то и до сада чинио.

Управник: **Др. Мих. Полит-Десанчић.**
Одговорни уредник: **Јанко Перић.**

ОГЛАСИ.

7617. szám
Kig. 1905.

PÁLYÁZATI HIRDETMÉNY.

Ujvidék szab. kir. város törvényhatóságánál nyugdijaztatás folytán üresedésbe jött, évi 1600 korona fizetéssel, két egyenkint 200 koronás ötödéves fizetésemeléssel és évi 490 korona lakbérrel javadalmazott **városi számtiszti állásra** pályázatot hirdetünk.

Felhivatnak a pályázni kivánók, hogy az 1883: I. t. cz. 1. §-ában előirt kellékeket, valamint a 17. §-ban előirt képzettséget igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket 1905. évi május hó 20-ig bezárólag a városi tanács iktató hivatalában nyujtsák be.

Később érkező folyamodványok nem vétetnek figyelembe.

Ujvidék szab. kir. város tanácsának 1905. évi április hó 18-án tartott üléséből.

Sztratimirovics László s. k.
178 2—2 helyettes polgármester.

Нема више седе косе!

„Тинктол“

(Заштићена реч бр. 232.)

је идеално средство за бојадисање косе, које средство власима на глави и у бради за неколико минута *стално* даје млађани сјај, природну првобитну боју: смеђу, загасито-смеђу, угаситу или црну.

ТИНКТОЛ је сасвим нешкодљив препарат, састоји се само из једне течности, која се на *врло прости* начин овако употребљава: Овлажи се чести чешаљ тинкотолом, њиме се превуче кроз косу и остаје на њој боја, која ће се за неколико минута сасушити.

При наруџбини ваља означити боју (плаву до смеђе или црну). Цена је 1 флаши са тачним упутством за употребу К 3. — Шаље дневно поштом произвођач: **Friedrich Radda**, Apotheker, Pancsova (јужна Угарска.) Стално стовариште у Будимпешти код **Jos. v. Török**, Apotheker. Königsgasse 12.

80 28—60

Творница српских црквених утвари

Луке К. Алексијевића

у Новом Саду.

Препоручује! једном речју, све потребите црквене утвари и све свете иконе. — Вештачки везе златом и свилом **плаштанице, барјаке** и **заставе** за певачка и сва друга друштва.

Израђује и позлаћује **иконостасе, Христове гробове** и т. д. и т. д. — Има најфиније **праве руске златне** и **свилене** брокате за одежде, барјаке и литије; на захтевање шаље мустре, цртеже и ценовник.

63 58—

СТЕЧАЈ.

Српска Кредитна Банка и Штедионица д. д. у Белој Цркви расписује овим стечај на **место књиговође.**

Тражи се поред стручне спреме, потпуна вичност у састављању закључних рачуна, као и коренито разумевање банкарских послова и савршено знање немачког и мађарског језика, у писму и речи.

Годишња плата К 2400.—

Рефлектанти имају своје понуде са нужним сведоџбама, **најдаље до 15. маја 1905. по новом,** горњем заводу послати.

182 2—3 **УПРАВА.**

Ново-основана трговина у Новом Саду

„код Сунца.“

За

госпође и госпођице!

препоручујемо наш велики избор у **сунцобранима, мидерима, рукавицама** и т. д.

и

велики избор украса за хаљине и т. д.

и

велики избор српских ручних радова,

А ЗА ГОСПОДУ

у великом избору **кошуља, оглица, оковратница, кишобрана, рукавица** и **чарапа** итд.

Имамо

велики избор у кожним стварима:

дувањара за дуван, цигаре и цигарете; **новчаника, кофера** и т. д.

Послуга **брза и тачна, са утврђеним ценама.**

За многобројну посету моле

с особитим поштовањем

Браћа Продановићи,

181 2—3 **ћурчијска улица бр. 23.**

Врло јефтине цене!

код

Браће М. Поповића у Новом Саду

а купује се у галантеријском и беле робе одељењу.

Сунцобрана, кишобрана,
кошуља сваке врсте
мушких и женских,
ГАЋА,
краватни за мушке и женске.
Манцетни,
Мидера, жупона.
РУКАВИЦА сваковрсних.

ВУЛОВА и ВУНИЦЕ разне сорте,
кофера, торби,
новчаника, штапова
као и разних других
ПРИБОРА
потребних за шнајдерке
- - - - и машамоде - - - -
и т. д.

Повод је овој великој јефтиноћи тај:

Што смо ми већ старији људи, а са пословима преоптерећени те намеравамо за кратко време нашу 45-годишњу отворену радњу напустити, — а нарочито се посветити пословима **књижарско издавачким** који смо у току времена у такој мери усавршили, да је постао светски посао. —

Књиге нашег издања и страног замењеног као наше својине, броје преко 2000 разних дела а осим тога и иначе богат избор других и разних књига, које се у огромној количини разашиљу на све стране света где год има нашег народа настањеног.

Исто тако водимо и надаље нашу велику штампарију.

Свакоме је овим пружена прилика **ДА МОЖЕ ОСОБИТО ДОБРУ РОБУ А ТАКО ЈЕФТИНО КУПИТИ! — За то молимо, да нас посетите и да се о овом уверите!!**

Нови Сад, 1905. 177 3—7 **Браћа М. Поповићи.**

Власник и издавалац: Деоничарско друштво „Браник“. **Штампарија деоничарског друштва „Браника.“**